

Γιατί ένα τέτοιο Συμπόσιο WHY SUCH A SYMPOSIUM olympias.uoi.gr/32635 & [doi:heal.uoi.12442](https://doi.org/10.12442/heal.uoi.12442)
Ο δρόμος ως το Συμπόσιο TOWARDS THE SYMPOSIUM olympias.uoi.gr/32632 & [doi:heal.uoi.12439](https://doi.org/10.12439/heal.uoi.12439)
Πρόγραμμα PROGPA olympias.uoi.gr/32633 & [doi:heal.uoi.12440](https://doi.org/10.12440/heal.uoi.12440)
Ομιλίες ORAL PRESENTATIONS (121 βίντεο / videos) <https://www.youtube.com/@1-706/videos>
ΠΡΑΚΤΙΚΑ PROCEEDINGS olympias.uoi.gr/32634 & [doi:heal.uoi.12441](https://doi.org/10.12441/heal.uoi.12441)
Απολογισμός: Ήμουν κι εγώ εκεί! REPORT: I WAS THERE! olympias.uoi.gr/33342 & [doi:heal.uoi.13058](https://doi.org/10.13058/heal.uoi.13058)

Παρόν άρθρο THIS PAPER olympias.uoi.gr/33152 & [doi:heal.uoi.12908](https://doi.org/10.12908/heal.uoi.12908). EN Summary follows

"Εγώ κι ο θάνατός μου: Το δικαίωμα στον καλό θάνατο (ευθανασία)". Λίγες λέξεις για τον Αλέξανδρο¹

Νάντια Γερολυμάτου-Βέλιου²

Περίληψη

Αντιμέτωπος με την αναπόδραστη πραγματικότητα του θανάτου, ο Αλέξανδρος αποφάσισε να γράψει το βιβλίο "Εγώ κι ο θάνατός μου: Το δικαίωμα στην ευθανασία", το οποίο συνέβαλε στο να κατανικήσει το φόβο του επερχόμενου θανάτου. Απέναντι στην απόλυτη μοναχικότητα που κάθε θάνατος προϋποθέτει, αντιπαρέθεσε τη θαρραλέα εξομολόγηση, χρησιμοποιώντας την πλούσια πνευματική σκευή του που με τα χρόνια απέκτησε. Το έγραψε σε 15 νύχτες. Και όταν το τελείωσε, θυμάμαι ήταν ξημερώματα, ήρθε και μου είπε: «Τελείωσα με σένα, θάνατε. Τώρα κάνε ό,τι θέλεις». Ένωθε γαλήνιος σε βαθμό αναισθησίας. Καταλάβαινε πως είχε γράψει κάτι καλό, ειλικρινές και εκ βαθέων. Την ίδια ημέρα το έστειλε σε δύο φίλους του, δήλωσαν συγκλονισμένοι, και την επομένη ξεκίνησε η διαδικασία να γίνει βιβλίο από τον εκδοτικό οίκο. Το θεωρούσε έναν καλό επίλογο της δουλειάς του και ήθελε να διαβαστεί από όσο το δυνατόν περισσότερους αναγνώστες.

Το επόμενο βράδυ τόλμησα να διαβάσω το βιβλίο του, αν και δεν σας κρύβω ότι δίσταζα. Εκείνος καθόταν απέναντί μου, στον καναπέ. Βλέποντας τηλεόραση, με κοιτούσε να το διαβάζω με την άκρη του ματιού του... Κάθε γραμμή ήταν ένα σφίξιμο στο στομάχι μου. Απορούσα πώς μπόρεσε να αποτιπώσει τον ψυχικό του πόνο, την κραυγή αγωνίας, αδικίας που αισθανόταν, την εγκατάλειψη κάθε ελπίδας για τη ζωή του. Διαβάζοντάς το, βίωνα από την αρχή όλο το διάστημα της άνισης μάχης που δίναμε ενάντια στον καρκίνο, βούρκωνα, δάκρυζα... Δεν μου εξομολογήθηκε ποτέ ότι λυπάται που φεύγει. Ήταν σχεδόν αναίσθητος, ωσάν να πρόκειται για κάποιον άλλον. Δεν ήθελε συναισθηματισμούς. Όταν διάβασα τη φράση «ζω εντός παρενθέσεως, προσπαθώντας να νιώσω τις μέρες μου ευρύχωρες, αλλά έχω ένα

¹ 28-4-2017 19:45-21:50 Συνεδρία: Π8 Εύ ζην & Εύ θνήσκειν. Ομιλία 8η: [YouTube=KC7LZ-xoLZ0](https://www.youtube.com/watch?v=KC7LZ-xoLZ0) 15:23.

Άρθρο: υποβολή 9-11-2022· αποδοχή 10-11-2022· κρίση από ομότεχνους (peer review) όχι.

Αν οι **σύνδεσμοι** στην κορυφή αυτής της σελίδας δεν λειτουργούν: > ΠΡΑΚΤΙΚΑ: σελίδα 21: υποσημείωση 6.

Πώς να **αναφέρετε** αυτό το άρθρο: Γερολυμάτου-Βέλιου Ν. «"Εγώ κι ο θάνατός μου: Το δικαίωμα στον καλό θάνατο (ευθανασία)". Λίγες λέξεις για τον Αλέξανδρο». Στο: «Πότε Πρέπει να Πεθαίνουμε; (ΠΠΠ). Πρακτικά 1ου Διεπιστημονικού Συμποσίου, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 28-30 Απριλίου 2017. ISBN 978-960-233-288-7». Εκδόσεις Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, αποθετήριο Ολυμπιάς. 7 Απριλίου 2024. Άρθρο Π88: σς 4. <https://olympias.lib.uoi.gr/jspui/handle/123456789/33152> & <http://dx.doi.org/10.26268/heal.uoi.12908>.

² Κάτοχος πτυχίου Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου (1994), πτυχίου Βαλκανικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (2003), μεταπτυχιακού διπλώματος στις Διεθνείς Σχέσεις του Παντείου Πανεπιστημίου (2008) και σήμερα (2022) διδάκτωρ με θέμα διατριβής «Συστήματα αξιολόγησης για τον ελληνικό Δημόσιο Τομέα». Έχει παρακολουθήσει μεγάλο αριθμό επιστημονικών ή επαγγελματικών σεμιναρίων. Είναι μόνιμος υπάλληλος στη Βουλή των Ελλήνων και έχει υπηρετήσει σε διάφορες θέσεις και ασκήσει διάφορα καθήκοντα από το έτος 2000 μέχρι και σήμερα, μεταξύ των οποίων και θέματα διεθνών οργανισμών και διεθνούς συνεργασίας, για πολλά χρόνια. ngferol@yahoo.gr.

σφίξιμο στο στήθος που σπάνια με εγκαταλείπει», κατέρρευσα. Δεν μπόρεσα ποτέ να καταλάβω από πού αντλούσε τη δύναμη να μιλήσει για τον επικείμενο θάνατό του σε πρώτο πρόσωπο. Αυτός ο άνθρωπος δεν μου είχε δείξει ποτέ πώς αισθανόταν που η ζωή του λιγόστευε... Προσπαθούσε να είναι το ίδιο ζωντανός και γλυκός όπως τον ήξερα όταν τον πρωτογνώρισα. Συνεχίζαμε να βγαίνουμε, να βλέπουμε φίλους, να ταξιδεύουμε έως και λίγες ημέρες προτού φύγει. Δεν ήθελε τίποτα να αλλάξει μεταξύ μας. Διαβάζοντας λοιπόν αυτή τη φράση, αισθάνθηκα για μια ακόμη φορά το μεγαλείο αυτού του ανθρώπου, τη δύναμη της ψυχής του.

Ο Αλέξανδρος αγαπούσε πολύ τη ζωή. Για εκείνον το «ευ» της ευθανασίας ήταν το ίδιο με το «ευ» της ευζωίας. Από τη μια το ευ-ζην και από την άλλη το ευ-θνήσκειν. Έλεγε «Ένας κακός θάνατος ακυρώνει μια καλή ζωή». Συνεπώς, δεν άντεχε να δει τον εαυτό του να γίνει κουρέλι, να πέφτει σε κώμα, να φτάσει σε σημείο αδυναμίας επικοινωνίας, γραψίματος κ.λπ., δεδομένου ότι δεν υπήρχε καμία δυνατότητα παράτασης της ζωής του. ΈΤΣΙ ΚΙ ΕΓΙΝΕ. Ο θάνατός του υπήρξε γαλήνιος και ανώδυνος. Ο Αλέξανδρος έφυγε με αξιοπρέπεια, όπως ακριβώς επιθυμούσε, όπως ακριβώς έζησε. Μέχρι και την τελευταία στιγμή ήταν ο εαυτός του.³

Λέξεις-κλειδιά: δικαίωμα στον καλό θάνατο, δικαίωμα στην ευθανασία, εγώ κι ο θάνατός μου, ζωή εντός παρενθέσεως, ιατρικά υποβοηθούμενη ευθανασία, γαλήνιος θάνατος, επικείμενος θάνατος, ανώδυνος θάνατος, ευζωία, ετοιμοθανασία, θάνατος με αξιοπρέπεια, τέλος της ζωής, ευ-θάνατος, ωραίος θάνατος, ώριμος θάνατος, ανώριμος θάνατος, μεθώριμος θάνατος, πρόωρος θάνατος, θάνατος πριν την ώρα του, θάνατος στην ώρα του, θάνατος μετά την ώρα του, μετάωρος θάνατος, αθανασία, δυσθανασία, προθανασία, μεταθανασία, μεταθανάτια μακροζωία, πότε πρέπει να πεθαίνουμε, ΠΠΠ, πότε οφείλομε να πεθαίνουμε, ΠΟΠ, πώς πρέπει να πεθαίνουμε, ΠώΠΠ, πού πρέπει να πεθαίνουμε, ΠύΠΠ, με ποιον δίπλα μας πρέπει να πεθαίνουμε, ΠνΠΠ, από ποια αιτία πρέπει να πεθαίνουμε, ΠΑΠΠ, γιατί πρέπει να πεθαίνουμε, ΓΠΠ.

"Me and my death: The right to good death (euthanasia)". A few words about Alexandros⁴

Nadia Gerolimatou-Veliou⁵

Summary

Faced with the inescapable reality of death, Alexandros Velios decided to write the book "*Me and My Death: The Right to Euthanasia*", which helped him to overcome his fear of impending death. And in the face of the absolute loneliness that every death presupposes, he contrasted the courageous confession,

³ Περισσότερα για τις τελευταίες μέρες του Αλέξανδρου στην ταινία τού Αντώνη Τολάκη: «Αλέξανδρος Βέλιος: Η Τελευταία Απόφαση»: <https://flix.gr/cinema/the-last-decision-review.html>, https://www.youtube.com/watch?v=TnHY_6QFDXw, <https://www.youtube.com/watch?v=zXVeINqRdxU>.

⁴ 28 Apr 2017 19:45-21:50 Session: P8 To live well & To die well. Speech 8: [YouTube=KC7LZ-xoLZO](https://www.youtube.com/watch?v=KC7LZ-xoLZO) 15:23. Paper: submitted 9 Nov 2022; accepted 10 Nov 2022; no peer reviewed.

If the links at the top of the first page do not work: > Top of the 1st page: PROCEEDINGS: page 22: footnote 10.

Cite this article: Gerolimatou-Veliou N. «"Me and my death: The right to good death (euthanasia)". A few words about Alexandros». In: «When Should We Die? (WnSWD). Proceedings of the 1st Interdisciplinary Symposium. University of Ioannina, Greece, April 28-30, 2017. ISBN 978-960-233-288-7». University of Ioannina Publications, Olympias repository. April 7, 2024. Paper P88: ps 4. <https://olympias.lib.uoi.gr/jspui/handle/123456789/33152> & <http://dx.doi.org/10.26268/heal.uoi.12908>.

⁵ Holder of a BA degree in Sociology from Panteion University, Athens, Greece (1994), a BA degree in Balkan Studies from Aristotle University of Thessaloniki, Greece (AUTH, 2003), a master's (MA) degree in International Relations from Panteion University (2008) and today (2022) PhD on "*Evaluation systems for the Greek Public Sector*". She has attended many scientific or professional seminars. She is a Permanent Clerk of the Hellenic Parliament and has served in various positions and performed various duties from the year 2000 until today, including issues of international organizations and international cooperation, for many years. ngerol@yahoo.gr.

using his rich spiritual equipment that he acquired over the years. He wrote it in 15 nights. And when he finished it, I remember it was early in the morning, he came and said to me: "I'm done with you, death. Now do whatever you want." He felt tranquil to the point of anesthesia. He was understanding that he had written something good, honest and from his depths. The same day he sent it to two friends, who told him they were shocked, and the next day the process of making it a book from the publishing house began. He considered it a good epilogue to his work and would like it to be read by as many readers as possible.

The next night I ventured to read his book. He was sitting across of me, on the sofa. Watching TV, he was watching me reading it out of the corner of his eye... Every line was a tightening in my stomach... I wondered how he was able to capture his mental pain, the cry of agony and injustice he felt, the abandonment of all hope for his life. Reading it, I was experiencing from the beginning the whole time of the unequal battle we fought against cancer, I was covered in tears, I was in tears... He never confessed to me that he was sorry to leave. He was almost unconscious, as if it were someone else. He didn't want sentimentalities. When I read the phrase "I live in parenthesis, trying to feel my days spacious, but I have a tightness in my chest that rarely leaves me", I collapsed. I could never understand where he got the strength to talk about his impending death in the first person. This man had never shown me how he felt about his life dwindling... He was trying to be as lively and sweet as I knew him when I first met him. We continued to go out, see friends, travel until a few days before he left. He didn't want anything to change between us. So, reading this sentence, I felt once again the greatness of my husband, the strength of his soul.

Alexandros loved life very much. For him, euthanasia (good death) was the same as euzoia (good life). On the one hand eu-zin (ef-zin, well-being) and on the other eu-thniskein (ef-thniskin, well-dying). He was saying, "A bad death cancels a good life" (a dys-thniskin cancels an ef-zin). Therefore, he could not bear to see himself reduced to rags, comatose, unable to communicate, write, etc., since there was no possibility of prolonging his life. So, it happened. His death was peaceful and painless. Alexandros left with dignity, exactly as he wished, exactly as he lived. He was himself until the last moment.

Keywords: *right to good death, right to euthanasia, me and my death, life in parentheses, medically assisted euthanasia, peaceful death, imminent death, painless death, well-being, euzoia, end of life, death with dignity, readiness to die, beautiful death, mature death, premature death, postmature death, immortality, dysthanassia, prothanassia, metathanassia, posthumous longevity, when should we die, WnSWD, when must we die, WnMWD, how should we die, HSWD, where should we die, WrSWD, whom should we die with, WmSWDW, what cause should we die from, WCSWDF, why should we die, WySWD.*

"Εγώ κι ο θάνατός μου: Το δικαίωμα στην ευθανασία". Λίγα λόγια για το βιβλίο⁶

⁶ Αλέξανδρος Βέλιος. *Εγώ κι ο θάνατός μου. Το δικαίωμα στην ευθανασία*. Ροές, Έκδοση 1. Αθήνα 2016: σελίδες 64. [billionet-210498](#), όπου και περίληψη (Με ποιο δικαίωμα η θρησκεία, ο νόμος, η ιατρική επιλέγουν πριν από μένα για μένα πότε και πώς επιτρέπεται να πεθάνω; Με ποιο δικαίωμα οι εξουσίες που θέλουν να οριοθετούν τη ζωή μας μάς αφαιρούν και την ελευθερία επιλογής στο θάνατό μας; Ένας γνωστός δημοσιογράφος, ενώπιος ενώπιω με το θάνατό του. Μια ανυπόκριτη εξομολόγηση ζωής υπό το φάσμα της ανυπαρξίας. Και, παράλληλα, ένα πρωτότυπο μανιφέστο που υπερασπίζεται το θεμελιώδες δικαίωμα του ανθρώπου στο θάνατο, καταρρίπτοντας κι ερμηνεύοντας όλα τα ταμπού – θρησκευτικά, ιατρικά, κοινωνικά – τα οποία περιβάλλουν ακόμη το ζήτημα της ευθανασίας. Με έναυσμα την προσωπική του άνιση μάχη, ο Αλέξανδρος Βέλιος καταφέρνει να κινητοποιήσει, ταυτόχρονα, καρδιές και συνειδήσεις.) και κριτικές (Θεοδόσης Π. Τάσιος, Θανάσης Αντωνίου, Γεώργιος Χ. Παπαδόπουλος, Δημήτρης Μαστρογιαννίτης, Χαρίκλεια Γ. Δημακοπούλου, Μαργαρίτα Κουλεντιανού, Νόρα Ράλλη, Δημήτρης Ρηγόπουλος).

Περισσότερα για το βιβλίο σε τηλεοπτική παρουσίασή του (17-6-2016) από τον ίδιο τον συγγραφέα: [YouTube=mqkb-t2R_ms](#) και στο Ίδρυμα Μιχάλης Κακογιάννης (4-7-2016), όπου μίλησαν οι: Στέφανος Γερούλανος, καθηγητής χειρουργικής Πανεπιστημίου Ζυρίχης, πρόεδρος Ιπποκρατείου Ιδρύματος· Τάκης Θεοδωρόπουλος, συγγραφέας· Θεοδόσης Τάσιος, ακαδημαϊκός, πολιτικός μηχανικός, αρθρογράφος· και ο συγγραφέας Αλέξανδρος Βέλιος. Συντόνισε η δημοσιογράφος Πόπη Διαμαντάκου. Παρεμβάσεις έκαναν οι: Νίκος Παρασκευόπουλος, υπουργός Δικαιοσύνης· Γιώργος Κατρούγκαλος, υπουργός Εργασίας, συνταγματολόγος· Ρένα Δούρου, περιφερειάρχης Αττικής· Μιχάλης Σταθόπουλος, καθηγητής, πρώην υπουργός Δικαιοσύνης· Βασίλης Χειρδάρης, ειδικός

Πρόκειται για ένα κείμενο 64 σελίδων, το οποίο περικλείει την προσωπική του ιστορία, έναν πολύ σύντομο και περιεκτικό απολογισμό ζωής και αναστοχασμούς πάνω στα μεγάλα θέματα της ζωής και του θανάτου. Απευθύνεται στο κοινό με αμεσότητα και ειλικρίνεια, χωρίς συναισθηματισμούς και λεκτικές υπερβολές. Αφορά μια παρακαταθήκη υψηλού βεληνεκούς η οποία μας κάνει πιο πλούσιους. Ένας διάλογος τετ-α-τετ με τον θάνατο, που συγκλονίζει.

Ένα μανιφέστο υπέρ του ανθρώπινου δικαιώματος σ' ένα αξιοπρεπές τέλος, που προβληματίζει και κινητοποιεί. Ο Αλέξανδρος καταφέρνει, αντιμέτωπος με το θάνατό του, να στείλει ένα μήνυμα γενναιοφροσύνης και ελπίδας. Ένα μήνυμα ζωής.

Το βιβλίο του Αλέξανδρου Βέλιου είναι μια σπαρακτική εξομολόγηση αλλά κι ένα φλογερό κήρυγμα, όπως φλογερός και παθιασμένος ήταν ο δημόσιος λόγος του όλα τα προηγούμενα χρόνια. Αν μή τι άλλο κατάφερε να προβληματίσει την κοινή γνώμη για ένα θέμα που ακόμα παραμένει ταμπού στην ελληνική κοινωνία.

Κατ' εμέ, η επιλογή του άντρα μου (στην ευθανασία) δεν σχετίζεται με τη δειλία του απέναντι στον πόνο και στη σωματική βία, όπως κάποιοι μπορεί να πίστεψαν. Πάλεψε με το θάνατο, κι αυτό είν' ακόμη πιο δύσκολο. Τον άκουγα πάντα να λέει, ας φύγω όρθιος γρήγορα και χωρίς να ταλαιπωρηθώ ή να ταλαιπωρήσω κανέναν. Η επιλογή του σχετίζεται με το προσωπικό του αίτημα, με το αίτημα της ελευθερίας, της προσωπικής αυτονομίας, της αυτοδιάθεσης, της ηθικής και δικαιοσύνης. «Με το βιβλίο μου θέλησα να σπάσω το ταμπού που περιβάλλει τη λέξη 'ευθανασία' στην Ελλάδα. Και να πιέσω με όλες τις δυνάμεις μου για μια αλλαγή, για έναν εκσυγχρονισμό της σχετικής νομοθεσίας. Το έργο μου είναι μια μικρή παρακαταθήκη, ένα υλικό απαθανάτισης», έλεγε.

Ίσως φανεί εγωιστικό, ίσως φανεί μεροληπτικό, αλλά δεν ξέρω αν υπάρχει άλλος Αλέξανδρος τόσο γενναίος, που να αντιμετωπίζει τον θάνατον ως ίσος προς ίσον. Εύχομαι η προσπάθεια τού άντρα μου να αναδείξει αυτό που θεωρούσε ως το θεμελιωδέστερο ανθρώπινο δικαίωμα, το δικαίωμα της επιλογής ενός αξιοπρεπούς και ανώδυνου τέλους, κάποια στιγμή να μετουσιωθεί σε νομοθετική ρύθμιση.

Σας ευχαριστώ πολύ.

Αθήνα, 10-1-2017.

Επίλογος: Η εσωτερική του δύναμη για μια τελευταία σκληρή μάχη για τις ιδέες του

Για μένα, έξι χρόνια μετά, η συγκλονιστική δημόσια εξομολόγηση του Αλέξανδρου ότι πάσχει από καρκίνο, ότι η περίπτωσή του είναι μη αναστρέψιμη και ότι άφησε στην άκρη τον κλαυθμό της επερχόμενης απώλειας καταδεικνύουν την εσωτερική του δύναμη να δώσει μια τελευταία σκληρή μάχη, όχι για το σώμα που τον πρόδιδε, αλλά για τις ιδέες του (που δεν τις πρόδιδε). Το τελευταίο διάστημα τής ζωής του, αυτό που προσπάθησε να αποτυπώσει στο βιβλίο του "*Εγώ κι ο θάνατός μου: Το δικαίωμα στην ευθανασία*" ήταν η έντονη κραυγή του, ο ύστατος αγώνας του στη διεκδίκηση της ελεύθερης επιλογής τού καθενός να επιλέγει το θάνατό του. Αδιαφόρησε ως προς την ύπουλη αρρώστια που μόλυνε τα ζωτικά του κύτταρα, και επικεντρώθηκε στην ανάδειξη – μέσω του βιβλίου του – των ιδεών και των προσωπικών πιστεύω του απέναντι στα ζητήματα της ελευθερίας της βούλησης, της αξιοπρέπειας, του απογαλακτισμού του ανθρώπου από κάθε θεϊκό, κοινωνικό ή άλλον καταναγκασμό. Ο τρόπος διαχείρισης του θανάτου του δεν μπορούσε παρά να συνάδει με τον τρόπο που έζησε, με τον λόγο του (γραπτό και προφορικό) στα χρόνια της δημοσιογραφικής και συγγραφικής του πορείας. Έζησε όπως ήθελε. Πέθανε όπως έζησε.⁷

Αθήνα, 9-11-2022.

γραμματέας της Ένωσης Ποινικολόγων. Αποσπάσματα διάβασε η ηθοποιός Λένα Παπαληγούρα: [YouTube=ZznCTiVoQ2E](https://www.youtube.com/watch?v=ZznCTiVoQ2E) και http://www.ibdb.gr/index_book.php?book=300172. Πρόσβαση παντού 1-11-2022.

⁷ Γιάνης Δημολιάτης. «Έζησε όπως ήθελε. Πέθανε όπως έζησε. Για ποιον χτυπά η καμπάνα;». *Huffpost* 9-9-2016. https://www.huffingtonpost.gr/yanis-dimoliatis/-7306_b_11925282.html (πρόσβαση 10-11-2022).